

ШЛЯХАМИ БЛУКАНЬ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО “МОЙСЕЯ”

В урочисті дні 350-річчя у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася презентація унікальної книжки – першого в нашому літературознавстві повного німецькомовного перекладу поеми І. Франка “Мойсей”, здійсненого видатною українською германісткою й перекладачкою Іриною Гузар. На презентації виступили натхненник і організатор видання – декан факультету іноземних мов В. Сулим, автор передмови до видання проф. М. Гнатюк, упорядник білінгвістичних текстів М. Майк, художник І. Карпинець та перекладач передмов М. Смолій.

Працю над перекладом “Мойсея” І. Франка Ірина Гузар розпочала 1929 року, зі шкільної лави, а завершила 1962 року. Тодішній ректор університету Є. Лазаренко (1951-1963) розпорядився внести переклад “Мойсея” у план видань університету. Та саме на той час припадають “чистки” й репресії викладачів і студентів, що не оминули ні неугодного ректора, ні І. Гузар, тоді викладачки кафедри німецької філології. Новий ректор М. Максимович виступив проти публікації перекладу: “Досить, що цей твір є на українській мові” (зі спогадів І. Гузар – М.М.). Лише в 1980-х роках в Україні була опублікована частина перекладу у збірці, редактованій Л. Череватенком. Повністю переклад з’явився у Львові (1996) та в Канаді (1998, 2002) на правах рукопису.

Нелегка, тривалістю майже у століття “мандрівка” німецького перекладу поеми І. Франка завершилась у ювілейний 350-й рік Львівського національного університету імені Івана Франка. На факультеті іноземних мов підготували до друку унікальне і єдине нині українсько-німецьке видання “Мойсея”. У Видавничому центрі Львівського університету у світ вийшов не тільки стражденний переклад, а й автентичний текст поеми українською мовою. Не лише в читача німецькомовного та спільноти українських германістів, а й в українського читача з’явилася можливість причаститися до живого Франкового слова. Адже український варіант поеми повністю відтворює перше видання “Мойсея” 1905 року з тодішнім правописом, орфографією, а також наголосами, які І. Франко власноруч зробив у виданій 1905 року книжці.

Та це не всі “автентичності” згаданого видання. Для художнього оформлення книжки використано сценографії до постановки “Мойсея” заслуженої діячки мистецтв України Ірини-Ізяслави Карпинець. Ці сценографії, ескізи костюмів художниці виконала для вистави, яку студійці, здебільшого студенти університету, готували з режисером А. Козаком (1967-1968). Костюми героїв твору були стилізовані під одяг Київської Русі. За режисерським задумом, це мало наблизити біблійну історію до реалій того часу й мистецьким “словом” заакцентувати патріотичні та революційні ідеї І. Франка. Одного разу репетицію відвідав композитор Станіслав Людкевич. Вражений дійством, він написав музику до “Мойсея”, прем’єра якого мала відбутися незабаром.

Однак вистава не відбулася. Її заборонили представники партійних органів, які побачили в костюмах “в’язнів” націоналізм... Сценографії забороненої вистави пролежали у приватній колекції художниці понад півстоліття.

Книжка поєднала в собі працю багатьох людей, що належать до наукової спільноти Львівського університету, особливо світлої пам’яті Ірини Гузар, стала нашим “скромним даром...” Франковому Генію.

*Михайлина Майк
м. Львів*

Отримано 16 листопада 2011 р.

КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА ДОКУМЕНТАЛІСТИЦІ

14 жовтня 2011 року в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, за участі Східного філіалу Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Луганського обласного осередку НТШ відбулася Всеукраїнська наукова конференція “Документалістика початку ХХІ століття: проблеми теорії та історії”. До участі були запрошені науковці з Києва, Львова, Івано-Франківська, Харкова, Запоріжжя, Кіровограда, Мелітополя. З вітальним словом пленарне засідання відкрив ректор Луганського національного університету імені Тараса Шевченка С. Савченко. Учасники конференції з цікавістю заслухали доповіді О. Галича “Записки українського самашедшого” Л. Костенко як імітація документального твору”, Т. Черкашиної “Система документальної літератури: внутрішня організація”, В. Галич “Засоби масової комунікації в щоденниковій рецепції Олеся Гончара”, В. Пустовіт “Густавивні образи в мемуаристиці М. Коцюбинського (за листами до дружини)”, О. Бровко “Метатекстуальний аспект структури “текст у тексті”, І. Савенко “Літературні мемуари як особливий літературно-культурний текст сучасної документалістики”.

Проблематика доповідей об’єднала учасників заходу і стала предметом дискусій під час роботи трьох секцій: “Жанрова система документалістики”, “Мемуари, художня біографія, публіцистика”,

“Вплив постмодернізму на розвиток документальної літератури”. *О. Медоренко* зупинилася на питанні дефініції автокоментаря в сучасному літературознавстві; *Н. Філоненко* розглянула фактографічні алюзії та ремінісценції як жанротворчий елемент поезики п’єс *О. Ірванця*; *В. Шуть* на матеріалі збірки *О. Забужко* “Let My People Go” розкрила специфіку етномузичних кодів сучасної української есеїстики; *Т. Шестопалова* запропонувала дослідження дискурсу ідейної еміграції в українських Ді-Пі-таборах на основі приватного листування *Ю. Шереха* та *Ю. Лавриненка*. *С. Бронза* розповіла про діяльність *Івана Тобілевича* (Карпенка-Карого) як театрального критика; *І. Клеймьонова* окреслила літературознавчу проблему дослідження літературних портретів; *Д. Карачова* поділилася думками щодо розвитку вікторіанської біографії; *Н. Скляр* звернула увагу на становлення особистості героя німецькомовної автобіографічної літератури; *О. Плужник* висвітлила особливості творчості *А. Дімарова* в контексті автобіографізму. Художня біографіка *Р. Андріяшика* привернула увагу *Н. Калини*; *О. Антоненко* зацентувала біографічний вимір творчості *В. Чемериса*; Елементи документалістики в епіці *М. Малахути* стали предметом дослідження *І. Вечоркіна*.

На секціях було заслухано низку інших доповідей, присвячених питанням історії, теорії, перспективам розвитку української та зарубіжної документалістики.

Отримано 24 жовтня 2011 р.

Олена Бровко
м. Луганськ

НОВІ ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА БІЛЕЦЬКОГО

Журі Премії імені академіка Олександра Білецького в галузі літературно-художньої критики підбило підсумки й визначило переможця. Точніше, переможців. Премію цього року поділили двоє номінантів, що набрали однакову кількість голосів.

Ярослав Голобородько, автор 32 публікацій за рік, висунутий журналом “Слово і Час” за статті й рецензії в цьому місячнику (№10, 11 за 2010 р., №1, 6, 7, 8 за 2011 р.), а також у журналі “Кур’єр Кривбасу”, альманасі “Степ”, тижневику “Дзеркало тижня” та інших, присвячених аналізу творчості *І. Дзюби*, *П. Загребельного*, *С. Жадана*, *М. Савки*, *М. Матіос* та ін.

Олександр Стусенко (подання інтернет-видання “ЛітАкцент”) – активний і гострий літературний критик. Його премійовано за рецензії в “ЛітАкценті”, зокрема “Його кохана мумія”, “Приватна Галина Пагутяк”, “Світло і тінь” та “Івакін і ВАК”. Члени журі також відзначили його гострополемічну статтю “Про безсмертну покійницю” (“Українська літературна газета”, №20, 21 за 2011 р.), присвячену проблемам саме літературної критики.

Голова журі академік *Віталій Дончик* поділився своїми враженнями від проведення конкурсу: “Основне призначення Премії імені О. Білецького вбачаємо (і як відбито в новому положенні – див. “Літературну Україну” за 2011 р.) у тому, щоб усіляко сприяти активізації літературного процесу, пожавленню самої критики в цехових виданнях, з’яві критичної молоді.

Саме на участі – систематичній і бойовій – критиків у поточному літературному процесі ми й робимо акцент, а тому згідно з новим положенням висувають кандидатів на здобуття премії винятково журнали й газети, які мають у себе розділи літературної критики. Через це ми вилучили пункт про відзначення монографій чи інших досліджень із літератури, тому при присудженні надано перевагу проблемним, оглядовим (меншою мірою – портретним) статтям. Прикметно, що постійно подають свої кандидатури “Літературна Україна”, “Українська літературна газета”, “Слово Просвіти” та інші видання. Серед кандидатів на Премію О. Білецького, що приємно, були молоді критики *В. Левицький* (“Слово Просвіти”), *М. Карасьов* (“УЛГ”), *Н. Павленко* (“ЛУ”). Однак роботі журі, – зазначив *В. Дончик*, – заважає те, що стало важко зібрати всіх його членів, і це затримує ухвалення рішень, ускладнює таємне голосування, яке становить основний принцип. Очікуємо більшої активності від наших цехових видань – сьогодні висунутих кандидатів значно менше, ніж самих видань в Україні. Переконалий і бачу – критики і критиків сучасного літературного процесу реально більше, ніж вони представлені в нас, змагання і конкуренція мусять бути гострішими”.

Нові лауреати Премії імені академіка Олександра Білецького – *І.Я. Голобородько*, і *О. Стусенко* – відповідають сьогоднішнім завданням премії, що і підтвердило голосування.

Анатолій Шпиталь,
секретар журі Премії імені О. Білецького

Отримано 6 грудня 2011 р.

м. Київ